

אדם ואדמה
 עם ספר מחקר משפטי
 מרשים ושלל יוזמות
 אקדמיות ופרלמנטריות,
 מרכז 'אדם ואדמה'
 מבקש לשנות את השיח
 המשפטי על יו"ש

חלוצים בחליפה

מרכז 'אדם ואדמה' שנפתח בשבוע שעבר והספר על דיני המקרקעין ביהודה ושומרון שהושק בו הם עוד סממן לשינוי העמוק שעובר על ההתיישבות ביהודה ושומרון • עם הזמן מתברר שנקודת ההכרעה על גורל ההתיישבות נמצאת בתחום המשפטי ובלגיטימציה שלה מבחינה בינלאומית • חבל שדווקא ראשי ההתיישבות, שנעדרו מן הכנס, טרם הבינו זאת

נורה אוזמה להתיישבות. סמוטריץ'

המתיישבים. "את המחקר האקדמי הניתוח המשפטי המעמיק שתאחד לנו בבקשה". הורה המשפטי נהרה ריקה. מי שעשתה בה שימוש הייתה גונעת 'שלוש עשרה', שהחלה לפעול באופן פעיל נגד יישובים ומאחזים בפרשות עמומה ומגוון למשל, אף על כפיס פרשנותה לדין הבינלאומי. "בשלב מסוים הבנו שאנחנו מוכפרי נחיה בהאלא סמוטריץ', אדריא הפעילות מתנועת 'דגים' ומיוזמי מבין 'אדם ואדמה', ירדני המשפט אף כלל לעישה צריק, אך כל עוד תפיסת הצדק של הדין המשפטי לאורך יהודה ושומרון ושל חלק נכבד מהמערבית המשפטית היא כמו שמתרבו בשטחים כבושים, שהנוכחות הישראלית נעה על הצידי לבין חוסר לגיטימציה ועד לפשע מלחמה על ממש ושופלמתיני סא, אין בעל הבית ושלישאל אין זכויות כאן, אין כל סיכוי לפתח את ההתיישבות ולהגיע לאחושה נורמליזציה".

לדידי סמוטריץ', תפיסת הצדק הוו מבוססת בצבע על תפיסה משפטית שהתקבעה, אך אשר אינה מחויבת למציאות. מבחינת המשפט הבינלאומי אין כל קשר לכנס את התענה כי כלל לא מרוב בשטחים כבושים וכי לגיטימציה ישראל ערפית רבנית בשטחים אלו. "את המאחז על המזרח", מוסר סמוטריץ', "אדא לחות מבה לחוקים שחופשים ארץ ודין הדום הרגישו מחוץ למקרקעין. מרוב ברעות שלא מרד מקובלות באקדמיה. לפעמים אנשים מרגישים כבר מפורזים להביע את עמדתיהם בגלל".

בעיות ברישום
 הספר מביא כמה מאגרים שעוסקים בפניות ובהודעה בריון הבינלאומי החל ביהודה ושומרון. תפיסה היא כי ששח נחשב לכבוש רק אם הוא ניסל מרישום, וישראל נגלה את החוקים והגלו מרדי דה, שודתה ריבת לא חוקי בשטח ועל כן לכל היותר מרובר בשטח מריבה.

להרואות אלה חזנה קרייטיות. ומי מפרש את ההזדהות אקובעת את בשנת הדיעניגים המשפטי היועץ המשפטי לאורך יהודה ושומרון הדיעין מרובר. כמובן. כל תחום משפטי מתחום שר הביטחון ושאר חברי הגמשהלת נותרים בחוץ.

בשנים האחרונות הפכו חילופי הדברים בין הגורמים המקצועיים המשפטיים לבין המתיישבים לשיח של הרשים. אלו חוקים ו'כות אבות' ואלו עונים 'אצנת ונדה', אלו מלינים על קשיי הדישום ואלו טרשים 'תפיסה להמתנת'. חוקת הבקורת הקשה מסלול, שלפיה מאחזי כל המינות המשפטיות מסתותרת איג'נה מרינת ששאלנית, נענית בגוודך ומכנס מרתם - 'לכו תתעסקו במה שאינם טובים בו - בגייה מודדה ופוליטיקה כותנית', נענים

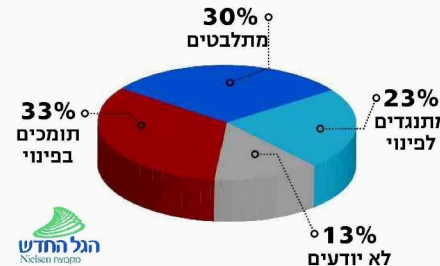
המתיישבים הצעירים ביהודה ושומרון אל הציבוריות הישראלית. בדרום הסוערת אל הגבעות והבתים המפורזים שבגב הרר איברו מקימי והתיישבות את תמיכה הציבורית ואת הלגיטימציה החוקית למעשיהם. בתורעה הציבורית יהודה ושומרון הפכו כבושים, היישובים להנתלות לא חוקית חכית האדם נותרו חוקתם הבלעדי של הפלשתינים. גם מי שתמך בתיישבות ותקשה להכפיר כיצד הרדיב מתיישב עם המשפט הבינלאומי, ופנר את העניין בכך שהובל פוליטי ובסיסמאות מנומנות בטנגן 'אדם ואדמה'.

במשך עשרות שנים הסתמכו אנשי 'גוש אמונים' וממשיכי הדרך על הכוחות האבות ועל פרשנותם האישית לאוראלוגיה הציבורית. אלו פעלו בשטח, בשיטה הוותיקה על עוד דומם ועוד וע, וכו להישגים מרשימים. אך כנפעל המציאות מתגלהת אחרת. השלטון הצבאי והמנהל האזרחי פועלים ממרח של הדין המשפטי הבינלאומי והם כפופים לתק. מוכן אם כן מרוע התפשטות שניתנת

א יכול להיות שהמקום היחיד בעולם שיהיה לא יכול לקנות בו קרקע הוא יהודה ושומרון", קרא ר"ר וגו יריצקי, מעורכי הספר 'דיני מקרקעין המשפט הבינלאומי ביהודה ושומרון'. הספר, שערכו ריצקי ור"ר היראל אשיר ויצא לאור בימים אלו, הושק בשבוע שעבר ככנס הפתיחה של מרכז 'אדם ואדמה' לציונות, משפט והברה במשכנת שאנגים.

נבצק תרישים לחוקי הדין, ההלה עדיין ביהודה ושומרון, שלפיה וריס אינם רשאים לרכוש מקרקעין על שגם באופן פרטי. הדיים שבכל את מעניינים לרכוש של קרקע נצאצ'ם לעשות את באמצעות רישום טהרה 'מקומית' ברשם התברות שבמנהל האזרחי בבית אלה זו אינה ולה כמובן על תושבי יהודה ושומרון הפלשתינים, שאינם נחשבים ל'יודים' מרובר כנהל אחר מני רבים שהם חלק מתהליך המוסדר האזרחי לרכישת קרקעות ביהודה ושומרון ולרישום. הרדיב נבע מכך שמרינת ישראל מעולם לא החלה את רישונה על שטחים אלו והיא שולטת באחר באמצעות המשפט הצבאי. כדי למנוע ריק משפטי אימך המשפט הצבאי את המשפט הנהוג באזור על שלוש תריו - הית'צ'צ'י, המנטריה הדידני - וטא אלה ממש ולא חל בו טריה. לטענת ריצקי, לאורך כמעט מתישים שגה הדין המן לערוב את החוקיה. כמאחזר, שזופיע כספר ושפרסם במשחה עם ריאל קיטי, הוא אי כמריא הצעת חק מוכנה לתקין והבשלים הקיימים.

בקרוב בעלי יחס שלילי להתיישבות: הבחנה של פי הדין הבינלאומי ההתיישבות ביהודה ושומרון הן חוקיות, האם תתמכו בבנייני יישובים במסגרת הסכם שלום?

סמוטריץ': "כל עוד תפיסת הצדק של היועץ המשפטי לאורך יהודה ושומרון היא שהנוכחות הישראלית נעה על הצידי שבין חוסר לגיטימציה ועד לפשע מלחמה של ממש ושהפלשתיני הוא בעל הבית ושלישאל אין זכויות כאן, אין כל סיכוי לפתח את ההתיישבות ולהגיע לאחושה נורמליזציה"

שינוי אסטרטגיה
 החתרתגטור בכנס שהשקה היתה רבוב. הפליינים וסגילי השורש עם הגרביים פיגו את מקומם להליפות ועניבות; הטרקטור המדרשה הפכו למצגות 'כאור מייג'ט' ובהם הליב. אשיר היראל כתב את לשינוי העמוק שהל בגינתם של

הגיע הזמן לעבור מאסכולת הטרקטור והמחרשה לכיוון חדש. באי הכנס צילומים: באדיבות מרכז 'אדם ואדמה'

החתיישבות ביורה ושומרון החלה היטב לשורות הרור הצעיר של המתיישבים. "ניקח לדוגמה אדם גורמטיבי, שמר חוק מתלאביב", מסביר סמטורין, "ברור שאם הוא רתפוס את היישובים ככלתי ואת המתיישבים כעבוינים הוא לעולם לא יוכל לתמוך בכך".

לשם הזכות הדרנים והצג בכנס סקר שהמינה תנועת 'דגבים' מאת מכו הסקרים 'הגל החוש'. בסך נבדק היחס לתתיישבות כשולות בתפיסת החוקית שלה. השאלה, שהופנתה לנסקרים שבאופן בסיסי אינם תומכים במפעל ההתיישבות, הייתה אם יתמכו בפנימי יישובים במרה ויגלו כי על פי הדין הבינלאומי הם חוקיים וכי הקמתם אינה בעדה על החוק. ששליש מנתשאלים השיבו שעובדה זו גורמת להם להתלבט, ואילו 23 אחוז השיבו כי לאור עובדה זו הם לא ייתמכו כלל בפנימי יישובים.

בכנס השתתפו אנשי אקרמיה רבים, משפטנים ונציגי התקשורת, אך קשה היה שלא לשים לב לנציגות מרלה מאד של אנשי ההתיישבות עצמם. "זה בהחלט מרליק נורה אדומה", אימר סמטורין בצע. "כל ראשי המועצות הוזמנו ודיבה מאד גורמים בהתיישבות, אך מלבד אבי רויא, ראש המועצה האודית מסת בנימינ, החשיבות של המגמר התודעתי, אף אדור מהמומנים לא הגיע. יכול להיות שאנשי ההתיישבות לא מבינים עד הסוף את החשיבות של העניין הזה. הרור הקודם הם הניכר אסכולת הטרקטור והמחרשה. מאגנם אני מסכים שצריך להשקיע בכך אבל גם בדברים אודים." ■

במאלייה, בשנים האחרונות ובשונה מבעבר, וערת הדישום מתידה לרושום את הוכות אך ורק על פי הגורל המתואר בשטר המאלייה – ואפילו אם הוא קטן פי חמישים או שישים מגורל השטח במציאות – ובכך מטורפת העסקה כולה.

אגב, באוד מתיקי הדישום שבחם טיפל גירצבי הסביר לו חוקא אוד מן הערבים שהתנגדו לדישום כי גורל השטח שנישם בשטר המאלייה היה תמיד ביחס הפוך למידת החיבה שחש מוכתר הכפר כלפי תושב בעל הקרקע. ככל שחיבב אותו יותר, כך הקטין המוכתר את גורל השטח כפי שרודח במאלייה ואפשר לתושב לשלם פחות מס לשלטונות. גירצבי התעניין מרוע השטח שרשום במאלייה על שמו של אותו אדם חוקא גורל פי שמונה מאשם במציאות. "את המשפט שלנו הוא כנראה אובח פחות", ענה לו אותו ערבי.

דוגמה נוספת לפיתוח אפשרי של הדין החל ביורה ושומרון והשימוש בו מובחט במאמרו של ר"ד הראל ארנון על אודות דיני הבנייה והגטיעה במקרקעי החולת. על פי הדין העות'מני, מי שבנה לא טע במקרקעי החולת כחום לב וכן לרכוש את המקרקעין מחודש ולהמשיך להחזיק בנכס אם שורי המבנה עולה על השוי הקרקע. לטענת ארנון אין כל מניעה להשתמש בדריגים אלו כדי לפתור מסכסכי קרקעות, ולו הכללים הללו היו מיושמים גשבת גבעת האולפנה, למשל, היה ניתן לפתור את העניין ללא קושי ועל הניד הטוב ביותר לכלל הצדדים המעורבים.

על דעת הקהל

הניסיון להפוך את הדין החל ביורה ושומרון לנגיש יותר נוגע אף הוא לביסוס התמיכה הציבורית. לטענת סמטורין, חוסר ההתאמה המשפטית האמור מוביל לניכור של ההתיישבות ותפיסתה כאישור חוד שחור ובלתי-יגודע. נראה כי ההבנה שהתמיכה הציבורית תלויה לא מעט בלגיטימציה המשפטית של

מכיוון שהמגרט שניתן לבריטיניה היה לטובת ייסוד בית לאומי ליהודים בארץ ואילו החלטת החלוקה של הא"ם נודתה על ידי הפלשתינים ומדינות ערב ועל כן הגבולות המוצעים בה גותרו חסרי תוקף, הרי שלישראל זכות עדיפה בשטחים אלו. אך החידוש העיקרי בספר הוא עצם העיסוק בדיני המקרקעין ביורה ושומרון והניסיון לתקנם ולהתיאם למציאות המודרנית. במילה אחת – נורמליזציה. כאמור, המצב המשפטי ביורה ושומרון חקפא בשנת 1967, כשכל שינוי נעשה על דיו אלו פיקוד הכרכו. רכישת מקרקעין בשטחים אלו ודישום הנכס ברבות השנים למשימה סבוכה ומורכבת.

כדי לפשט את המצב יש להסביר כי יישובים שדקמו על קרקעות שהרבו כארמזת מדינה, כגון איראל ומעלה אדומים, מנהלים יישום באמצעות מרשם המגונה על דרכש הממשלתי הדרכש הנמוש ביורה ושומרון, לא מורכס מרשם מקרקעין ממש אלא במרשם שבו רשומות רתויוביות לחכירה, ברונה למנהל מקרקעי ישראל. עם זאת, מרבית השטחים ביורה ושומרון מעולה לא עברו חודר מקרקעין, ומי שמעוניין לרכוש קרקע שאינה מוסדרת צריך לפעול בחליף של רישום ראשו.

במאמרו של עו"ד דורון גירצבי, הפעיל בתחום, מתוארים הקשיים העומרים בפני ישראלים המעוניינים לרכוש מקרקעין שאינם מוסדרים ביורה ושומרון. לטענתו, בחליף הברודוקטי הנוכחי קיימת אפליה מובנית כלפי ישראלים, ללא כל הצדקה.

לצורך הדישום, למשל, יש להוכיח כי מוכר הקרקע הוא אכן הבעלים שלה. ראה מקובלת היא המאלייה, שותת מס דרכש הודוני, שכן המיטו הל רק על מי שהוכח לבעל המקרקעין החוקי. עם זאת, מכיוון שהאיגורס של תושבים היה לרודח על שטח קטן יותר כדי לשלם פחות מסים, סרוב המקרים אין כלל התאמה בין גורלו של השטח במציאות לבין גורל השטח שצוין